

Miljöskyddskostnader i industrin

2005

MI1302

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Miljö

A.2 Statistikområde

Miljöekonomi och hållbar utveckling

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: SCB, Regional planering och naturresursstatistik

Kontaktperson: Mats Eberhardson, Annika Mårtensson

Telefon: 08-5069 44 25, 08-5069 40 37

Telefax: 08-5069 43 48

e-post: mats.eberhardson@scb.se, annika.martensson@scb.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: SCB, Regional planering och naturresursstatistik

Kontaktperson: Mats Eberhardson, Annika Mårtensson

Telefon: 08-5069 44 25, 08-5069 40 37

Telefax: 08-5069 43 48

e-post: mats.eberhardson@scb.se, annika.martensson@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger fr.o.m. 2001-04-01. Innebär att 2001-års undersökning är den första som omfattades av uppgiftsskyldighet. Vart tredje år gäller uppgiftsskyldigheten både investeringar och löpande kostnader, däremellan endast investeringar. År 2004 var både investeringar och löpande kostnader obligatoriska. Nästa gång hela undersökningen är obligatorisk är undersökningsåret 2007.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

A.9 EU-reglering

För att utöka miniminivån på den statistik som finns tillgänglig för industrin har EU antagit en förordning (Structural Business Statistics nr 58/97) som ställer krav på medlemsländerna att årligen redovisa statistik över industrins

utsläppsbehandlande miljöinvesteringar med början för 1999 samt utsläppsförebyggande investeringar och löpande kostnader för miljöskydd med början 2001. Statistiken skall täcka in utvinningsindustri, tillverkningsindustri samt energi och vattenverk (SNI grupperna C+D+E). Resultatet skall brytas ned på ett minimum av 13 branschgrupper och tre storleksklasser efter antal anställda i företagen: 1-49, 50-249, 250+.

A.10 Syfte och historik

Undersökningar av industrins miljöskyddskostnader i Sverige har gjorts för referensåren 1981, 1985, 1988, 1991, 1997 och 1999/2000, 2001, 2002, 2003, 2004 och 2005. Efter 1991 års undersökning har ett antal utredningar gjorts inom området. 1997 antogs en EU-förordning som ställer krav på årlig statistikproduktion. Mycket av arbetet sedan dess har varit inriktat på att bygga upp en undersökning som tillgodoser internationella och nationella behov, på ett kostnadseffektivt sätt, med så låg uppgiftslämnarbörda som möjligt och med acceptabel kvalitet.

En vidareutveckling av 1997 års enkät gjordes inför 1999/2000 års undersökning, framförallt för att öka svarsfrekvensen, minska uppgiftslämnarbördan samt fortsätta försöka öka kvalitén på inkomna svar.

Undersökningen kommer genomföras årligen. Uppgifter gällande miljöskyddsinvesteringar kommer vara uppgiftslämnarpliktiga varje år, medan löpande kostnader för miljöskydd enbart kommer vara uppgiftslämnarpliktiga var tredje år från och med 2001.

Nästa undersökning kommer skickas ut under januari/februari månad 2007. Enkäten kommer vara uppgiftslämnarpliktig gällande investeringar samt frivillig gällande löpande kostnader genomförda under 2006. Uppgifter om hushållning av el och värme är alltid frivilliga att svara på.

A.11 Statistikanvändning

Att ta fram och redovisa statistik över miljöskyddskostnader ingår numera som en del i SCB:s regeringsuppdrag att utveckla miljöräkenskaper. Miljöräkenskaperna är ett informationssystem som möjliggör jämförelser mellan miljö och ekonomi. Miljöräkenskaperna gör det möjligt att för enskilda branscher studera ekonomiska data från nationalräkenskaperna, uppgifter om miljöskyddskostnader samt t.ex. uppgifter om fysisk miljöpåverkan samtidigt.

Statistik om miljöskyddskostnader tas fram regelbundet i många länder inom EU, Östeuropa och OECD. Statistikbehoven inom EU och OECD tillfredsställs genom regelbunden dataöverföring från enskilda medlemsländer. För att utöka miniminivån på den statistik som sammanställs för industrin har EU antagit en förordning som ställer krav på medlemsländerna att årligen redovisa statistik om miljöskyddskostnader.

Statistiken används t.ex.

- som underlag vid kostnadsberäkningar av kommande miljöåtgärder och miljöprogram framförallt av EU-kommissionen,
- för att analysera i vilken utsträckning förorenaren betalar och hur industrins konkurrenskraft påverkas,
- vid beräkningar av alternativa BNP-mått,
- som en hållbarhetsindikator vilken beskriver samhällets åtgärder för att minska miljöproblem,
- vid företagsetableringar för att skatta marknadsstorleken för miljöprodukter,

- för att beräkna totala antalet arbetstillfällen i miljöindustrin,
- i forskningssyfte av universitet/högskolor
- av finansiella aktörer vid företagsbedömningar.

A.12 Uppläggning och genomförande

Undersökningen avser kalenderåret 2005. Urvalet är ett stratifierat oberoende slumpmässigt urval (OSU) baserat på SCB:s Företagsregister. Registret uppdateras kontinuerligt och urvalet baserades på situationen den första november 2005. Undersökningsenhet är företag som efterfrågas om information avseende samtliga arbetsställen inom företaget.

Det totala bruttourvalet minus övertäckning, dvs. nettourvalet, är 865 företag med huvudaktivitet inom SNI 10-36 och 40-41 med 50 anställda eller fler. Urvalet har en hög representation av företag med många anställda, företag inom branscher som kan förväntas ha höga miljöskyddskostnader, samt i branscher med få företag.

Till undersökningen avseende 2005 genomfördes en höjning av cut-offen från 20 anställda till 50 anställda. Studier har visat att investeringar och löpande kostnader är relativt lika inom branscher för företag med få anställda. Det var därför motiverat att minska undersökningsbördan för små företag och istället använda den högre stratum-gruppen för beräkning av utgiftsnivåer. Undersökning av företag med 20-50 anställda kommer dock ske med ett 5-årsintervall för att kontrollera kvaliteten i de beräknade värdena.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

Undersökningen avser kostnader under kalenderåret 2005. Statistiska målstorheter är industrins totala utgifter för miljöskydd (2005), industrins totala miljöskyddsinvesteringar (2005) samt industrins totala löpande kostnader för miljöskydd (2005).

1.1.1 Objekt och population

Den totala populationen består av företag med 50 anställda eller fler med huvudaktivitet inom branscherna 10-36 och 40-41 enligt svensk näringsgrensindelning (SNI-92). Undersökningsenhet är företag som tillfrågas om information avseende samtliga arbetsställen inom företaget.

För företag inom branschen Energi- o vattenförsörjning (SNI 40-41) avser undersökningen inte sekundära aktiviteter (arbetsställen) inom områdena avloppsrening och avfallshantering. Undantag har också gjorts för företag inom SAMHALL koncernen, i enlighet med nationell och internationell praxis. From 2001 års undersökning gällande miljöskyddskostnader ingår även regelbundet kärnkraftsverken i Sverige.

1.1.2 Variabler

Definition av miljöskydd

Den definition på *miljöskyddskostnad* och individuella variabler som har använts i undersökningen baseras på internationellt framtagna och fastlagda definitioner. Dessa finns beskrivna bl.a. i EU:s förordning, i det räkenskapssystem för miljöskyddskostnader som har utvecklats av Eurostat (3) samt Eurostat:s enkäter till medlemsländerna. Viss anpassning har gjorts till svenska förhållanden.

Miljöskydd definieras här som åtgärder och kostnader som helt eller delvis är inriktade på att minska påverkan på den yttre miljön från företagets *tillverkning* (= verksamhet). Dessutom ingår kringkostnader som utredningar, övervakning, utbildning och administration.

Undersökningen efterfrågar information om miljöskyddskostnader med frågor angående utsläppsbehandlande och utsläppsförebyggande miljöskyddsinvesteringar samt löpande kostnader för miljöskydd och därav egen personalinsats.

Kostnader för förslitning av miljöskyddskapital (avskrivningar) är en viktig del av skattningar av totala utgifter för miljöskydd men ingick inte i undersökningen. Dessa kostnader brukar i stället beräknas modellmässigt baserat på långa tidsserier av miljöskyddsinvesteringar. Detta har ännu inte gjorts i Sverige.

Utanför begreppet miljöskydd ligger i princip åtgärder som är inriktade på *hushållning* med naturresurser och på att minska *produkternas* miljöpåverkan när de används eller blir avfall. En frivillig fråga om dessa typer av miljökostnader ingick i undersökningen gällande 2005. Materialet har emellertid enbart redovisats kortfattat då osäkerheten är stor för framtagna statistik.

Åtgärder som är positiva för miljön men som i huvudsak uppfyller tekniska behov eller krav på arbetsmiljö, hälsa och säkerhet ingår inte i definitionen av miljöskydd. Kostnaderna måste dessutom vara direkt knutna till en miljöskyddsåtgärd som utförs antingen av företaget eller som företaget betalar för att få utfört. Detta betyder att t.ex. betalningar av miljöskatter inte ingår i undersökningen. Information om hur stora miljöskatter olika branscher betalar går emellertid att få fram genom bearbetning av befintlig statistik och behöver således inte inhämtas i särskilda enkätundersökningar (4).

Miljöskyddsinvesteringar

Miljöskyddsinvesteringar avser totala investeringsutgifter under kalenderåret för maskiner, utrustningar, byggnader och land som helt eller delvis syftar till att skydda den yttre miljön. Även kringkostnader för planering, installation och anslutning ingår.

Miljöskyddsinvesteringar delas upp i utsläppsbehandlande och utsläppsförebyggande investeringar.

- *Utsläppsbehandlande* investeringar (innan kallat processexterna investeringar) är investeringar i extra utrustning som används för miljöskydd. De kännetecknas av att de fungerar oberoende av och är identifierbara delar och tillägg till produktionsutrustningen. De tar hand om och behandlar den miljöpåverkan som företagets verksamhet ger upphov till, förhindrar spridandet av och mäter nivån på föroreningarna. Exempel är filter, reningsanläggningar, avfallsbehållare.
- *Utsläppsförebyggande* lösningar (förr kallat processintegrerade investeringar) kännetecknas av att de avser processförändringar som minskar den

genererande mängden av utsläpp och avfall så att utsläpp etc per produktionsenhet minskar, eller möjliggör användande av mindre miljöpåverkande insatsvaror, eller avser investeringar i ny utrustning och processer med bättre miljöprestanda. Miljöinvesteringen avser här enbart anpassnings- och integreringsdelen. Extrakostnaden måste uppskattas t.ex. genom att jämföra med olika alternativa billigare och mer miljöpåverkande lösningar, eller genom att identifiera och uppskatta kostnader för de delar som är till för miljöskydd. Exempel kan vara anpassning av förbränningsanläggning vid övergång till mer miljövänliga bränslen, återcirkulation av avfallsgaser eller slutna processer och kylsystem.

Löpande kostnader för miljöskydd

Löpande kostnader för miljöskydd definierades i undersökningen som alla övriga kostnader för miljöskydd som inte är att betrakta som investeringar. Dessa kan vara relaterade till existerande miljöskyddsutrustningar eller vara av mer generell karaktär. Kostnaden måste vara relaterad till en miljöskyddsåtgärd, vilket gör att betalningar av generella miljöskatter och liknande inte ingår, medan betalningar av t.ex. avfall och avloppsavgifter gör det.

Löpande kostnader indelas i olika kostnadsslag. I undersökningen specificerades sju olika typer av löpande kostnader för miljöskydd.

1. Drift och underhåll av externa och integrerade utrustningar
2. Extra materialkostnad för renare insatsvaror
3. Forskning och Utveckling
4. Generellt miljöarbete som utbildning, information och administration (inklusive miljöledning och certifiering)
5. Avloppsavgifter
6. Avfallshantering och avgifter
7. Övrigt

Löpande kostnader delas också upp på eget arbete och betalningar för köpta tjänster beroende på vem som utför och vem som finansierar åtgärden. Denna uppdelning är nödvändig om man vill summera kostnaden för miljöskyddsarbetet i olika sektorer.

- Eget miljöskyddsarbete består av alla löpande kostnader som inte kan hänföras till köpta tjänster. Här ingår kostnader för personal, material och energi som används i företagets miljöarbete.
- Betalningar för köpta tjänster från utomstående företag och myndigheter inkluderar avfalls- och avloppsavgifter, tillsynsavgifter samt betalning till miljökonsulter.

1.1.3 Statistiska mått

Totala miljöskyddskostnader.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Miljöområden

Kostnader för miljöskydd redovisas traditionellt uppdelat på miljöområden, enligt en internationell klassificering, Classification of Environmental Protection Activities (CEPA). Denna specificerar nio miljöområden. I den aktuella undersökningen användes en uppdelning på fyra miljöområden.

1. *Luft.* Åtgärder för att minska utsläpp till luft
2. *Vatten.* Åtgärder för att minska utsläpp till vatten, avloppsrening
3. *Avfall.* Åtgärder för att minska uppkommen mängd avfall. Sortering, omhändertagande och transport av avfall.
4. *Övrigt.* Åtgärder för att minska utsläpp till grundvatten, åtgärder för att minska det yttre bullret, minska naturlig strålning, åtgärder riktade mot biodiversitet och landskap, miljööriktad forskning och utveckling samt generella miljöskyddskostnader. Den senare inkluderar generell miljöadministration som miljöledning och certifiering, utbildning och information, men även kostnader som inte kan hänföras till ett enskilt område. Miljöområdet "Övrigt" i undersökningen är därmed en summering av sex områden i CEPA klassificeringen.

Ofta berör en åtgärd flera miljöområden. I dessa fall hänförs kostnaden till det miljöområde som sammanfaller med åtgärdens huvudsakliga syfte. Är detta inte applicerbart förs kostnaderna till miljöområdet övrigt.

Bransch och storleksklass

Den ursprungligen planerade detaljeringsgraden i branschredovisningen, och basen för urvalsförfarandet, är 30 industribranscher och sex storleksklasser. Företagen delas in i storleksklasser efter antalet anställda: 50-99, 100-249, 250-499, 500-999 och 1000+.

Branschredovisning sker enligt standard för svensk näringsgrensindelning (SNI-92). De redovisningsgrupper som används i tabellredovisningen består av 20 branschgrupper.

En av anledningarna till att redovisningen inte är mer detaljerad är att vid en högre detaljeringsgrad kommer kvaliteten på vissa uppgifter att underskrida kraven för publicering som officiell statistik. Dock kan vissa uppgifter redovisas mer detaljerat med relativt acceptabel kvalitet. Den som är intresserad av ytterligare material kan vända sig till SCB.

1.1.5 Referenstider

Uppgifter avser kalenderåret 2005

1.2 Fullständighet

En fullständig täckning av området miljöskyddskostnader inkluderar samtliga ekonomiska aktörer i samhället. Här skall då dessutom ingå kostnader för stat, kommun, producenter specialiserade på miljövard, övriga näringslivet, samt i någon mån hushåll. När det gäller näringslivet kan man anta att de branscher som täcks in i undersökningen av industrin är de relativt sett viktigaste när det gäller miljöskyddskostnader.

En fullständig beskrivning av området miljöskydd inkluderar mer detaljinformation och ytterligare variabler som kapitalförslitning, arbetsinsats och intäkter/kostnadsbesparingar.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Osäkerheten i de siffror som presenteras påverkas både av slumpmässiga fel och av olika mätproblem. Det finns stora svårigheter att korrekt mäta alla typer av

miljöskyddskostnader och det är viktigt att fokusera på mätproblemen i undersökningen, dvs. kvaliteten i de siffror som företagen rapporterar samt de slumpmässiga felen. Mycket av arbetet med årets undersökning har handlat om att minimera dessa problem. Totalt sett bör kostnaderna tolkas som miniminivåer eftersom företagens svar med största sannolikhet inte fullt ut täcker in de svåraste delarna.

Det är viktigt att minimera de *slumpmässiga felen* genom en hög svarsfrekvens i framtida undersökningar. En mängd faktorer har bidragit till att höja svarsfrekvensen från strax över 40 procent 1997 till 84 procent i denna undersökning. Bland dessa som inverkat på svarsfrekvensen är till exempel att deltagandet som tidigare var frivilligt numera är uppgiftslämnarpliktigt samt att enkäten börjar bli känd hos företagen.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Undersökningen avser kostnader under kalenderåret 2005. Urvalet är ett stratifierat obundet slumpmässigt urval baserat på SCB:s Företagsregister. Företagsregistret innehåller alla legala enheter eller individer som bedriver en aktivitet oavsett storlek eller ägande. Företag och arbetsställen har unika identifikationsnummer som utgör basen för register och undersökningar. Registret uppdateras kontinuerligt baserat bl.a. på information från Patentverket, Skattemyndigheten, Momsregistret samt ett företag som registrerar adressändringar.

Urvalet baserades på situationen den första november 2005. Det betyder att ett fåtal företag som upphörde med aktiviteter under slutet av 2005 kan ingå i urvalet (övertäckning) samt att företag som startade sin verksamhet efter november saknas i urvalet (undertäckning).

Urvalets storlek är förhållandevis stort. Anledningen är dels områdets komplexitet och det faktum att miljöskyddsinvesteringar är en s.k. ”rare-item” (förekommer i ett mindre antal företag och ofta till stora belopp), dels för att ge ett bra underlag för utvärdering. Urvalet har en hög representation av stora företag och företag i branscher som kan förväntas ha höga miljökostnader samt industribranscher med få företag. Detta betyder att alla företag med mer än 250 anställda ingår i urvalet.

Det totala urvalet efter justering för under- och övertäckning består av 865 företag. Urvalet representerar 46 procent av samtliga företag inom populationen. Branschtillhörighet och storleksgrupp (varje bransch delas in i åtta storleksgrupper där varje grupp ges en individuell uppräkningsfaktor) har använts för statistisk uppräkningsfaktor. Totalt svarade 84 procent av de utvalda företagen på enkäten. Detta motsvarar 39 procent av hela populationens företag.

Eftersom mätproblemen är så betydelsefulla för detta område är det viktigt att minimera de slumpmässiga felen genom att bibehålla en hög svarsfrekvens i kommande undersökningar. Bortfallet har betraktats som slumpmässigt, dvs. de svarande företagen anses vara representativa även för de icke-svarande. Detta betyder att för varje variabel har medelkostnaden per anställd för de icke-svarande företagen estimerats genom att använda medelkostnaden för de svarande företagen.

2.2.2 Ramtäckning

Den övertäckning som identifierats under arbetets gång, dvs. de företag som inte skall ingå i undersökningspopulationen (t.ex. företag som är nedlagda eller har fått fel branschklassificering) har uteslutits. Bruttourvalet minus övertäckning, dvs. nettourvalet, är 865 företag.

2.2.3 Mätning

Man kan anta att för det här undersökningsområdet är mätfeLEN minst lika betydelsefulla som de slumpmässiga feLEN. Arbetet med föreliggande undersökning har också till stor del varit inriktat på att minimera mätfeLEN. Mätproblemen är kopplade till ämnets svårighetsgrad och avsaknaden av bokföringssystem. För att få en fullständig bild över miljöskyddskostnaderna under året, måste uppgiftslämnaren inte bara tolka variabler och definitioner rätt och komma ihåg alla de åtgärder som vidtagits under det föregående året. Dessutom måste också storleken på kostnaden kunna skattas. För att det skall vara praktisk möjligt måste detta också kunna göras med en rimlig insats av tid och resurser.

En analys av inkomna blanketter visar att svaren varierar betydligt i detaljer, omfattning, och ansträngning från företagen. Mätproblemen för respektive variabel sammanfattas nedan:

- Problemen är mindre vanliga för *utsläppsbehandlande investeringar*. Huvudproblemet här hänför sig till att företagen ibland tolkar begrepp annorlunda än de definitioner som anges.
- För *utsläppsförebyggande investeringar* finns flera gränsdragningsproblem definitionsmässigt och det kan vålla problem att identifiera miljöandelen av den totala investeringsutgiften. Det är möjligt att en mindre del av de kostnader som redovisats också inkluderar ”icke-miljökomponenter”, även efter granskning och rättning. Men komplexiteten och det faktum att flera företag inte anser dessa vara miljöskyddsinvesteringar gör det också troligt att ett antal utsläppsförebyggande miljöskyddsinvesteringar inte kommer att rapporteras av företagen. Andra typer av utsläppsförebyggande investeringar är enklare att särredovisa. I ett flertal fall har företagen kunnat urskilja vissa separata delar som helt kan klassas som miljöskyddsinvesteringar, eller där huvudsakliga syftet var att minska miljöpåverkan.
- *Löpande kostnader* består av ett stort antal olika kostnadstyper, där några är relativt enkla att särredovisa medan andra kan vara mycket svåra. Täckningen av de relativt enkla kostnadstyperna är antagligen relativt god i undersökningen, t.ex. betalning för omhändertagande och transport av avfall. Täckningen av de svåraste delarna varierar högst sannolikt betydligt mellan företagen; hit hör drift och underhåll av utsläppsförebyggande anläggningar och fullständig täckning av totala personalkostnader. Det finns således anledning att betrakta de totala löpande kostnaderna som miniminivåer.

2.2.4 Svartsbortfall

Bortfallet i enkätundersökningen, som är på 16 %, har betraktats som slumpmässigt, vilket innebär att de svarande företagen anses vara representativa även för de icke-svarande. Detta betyder att för varje variabel har medelkostnaden per anställd för de icke-svarande företagen estimerats genom att använda medelkostnaden för de svarande företagen.

2.2.5 Bearbetning

Granskning och rättning av det registrerade materialet har utförts. En kontroll har gjorts av att svarsobjektet är företag (och inte enbart individuellt arbetsställe) genom jämförelse mellan uppgivet antal anställda i blanketten och uppgifter från Företagsregistret.

Uppgivna kostnader i samtliga blanketter har granskats manuellt, framförallt baserat på de textkommentarer som majoriteten av företagen gjort i direkt anslutning till redovisade belopp. Kontakt har tagits med omkring 70 företag för att dels försöka höja svarsfrekvensen och dels för att insamla ytterligare eller kompletterande information för redan inkomna svar.

2.2.6 Modellantaganden

I vissa fall har en imputation gjorts i de fall där uppgiftslämnarna valt att inte lämna någon information löpande kostnader för miljöskydd. För imputationen har uppgifter använts som under tidigare undersökningar lämnats av den individuella uppgiftslämnaren i den mån sådana funnits.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Den statistiska osäkerheten redovisas i tabellerna med hjälp av relativ felmarginal, RF, (2 x variationskoefficienten) i procent med en bokstav från A-G enligt följande: A = 0%-1%, B = 1%-2,5%, C = 2,5%-5%, D = 5% - 10%, E = 10%-25%, F = 25%-50% samt G = 50%-100%. Två prickar (..) betyder att uppgifter ej finns tillgängligt eller är för osäkra för att redovisas.

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen kommer genomföras årligen med redovisning av investeringsvariablerna samt löpande kostnader för varje kalenderår.

3.2 Framställningstid

Maximalt 12 månader efter kalenderårets utgång.

3.3 Punktlighet

Statistik ska skickas till EU senast 18 månader efter kalenderårets utgång.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Uppgifter om industrins miljöskyddskostnader finns sedan tidigare för åren 1981, 1985, 1988, 1991, 1997, 1999/2000, 2001, 2002, 2003 och 2004. Flera förändringar har gjorts jämfört med dessa undersökningar vilket försvårar en detaljerad jämförelse bakåt i tiden. Jämförelser bör därför göras med försiktighet och framförallt på en aggregerad nivå.

Redovisningsgrupper i 1981-1991 års undersökningar var branscher enligt den gamla näringsgrensindelningen, SNI-69. Sedan 1993 tillämpas en ny reviderad indelning, SNI-92. Redovisningsgrupper i 1997 års undersökning och framåt är enligt SNI-92. En konvertering mellan versionerna är i princip möjlig men har inte gjorts.

Undersökningarna har något olika täckning och omfattning mellan åren. En skillnad sedan 2001 är att Vattenförsörjning (SNI 41) samt kärnkraftverken numera undersöks.

Undersökningsobjekt är företag, precis som för 2004 års undersökning.

Branschdata produceras med både företag och arbetsställen som bas. Företag och arbetsställen klassificeras inom olika branscher efter vilka produkter de producerar, där det är den produkt med högst värde som styr vilken SNI-grupp arbetsstället eller företaget klassas i. Detta betyder att statistik med företag som bas blir mindre ”branschren”. Sekundära aktiviteter (arbetsställen) inom andra SNI än företagets ingår. Arbetsställen inom den aktuella branschen men som tillhör företag med annan huvudverksamhet utanför populationen ingår inte. Stora förändringar har gjorts i undersökningens upplägg och utformning med syfte att minska uppgiftslämnarbördan.

Skattningsmetodiken förändrades i och med 2003 års undersökning. Den tidigare metoden byggde på att man för varje miljöskyddskostnadsvariabel beräknade ett medelvärde per anställd för varje bransch. Metoden tog följaktligen bara hänsyn till antalet anställda. De totala kostnaderna för varje variabel summerades och dividerades med totala antalet anställda i de svarande företagen, baserat på uppgifter från företagsregistret. Värdet för varje bransch skattades sedan genom att detta medelvärde multiplicerades med det totala antalet anställda i hela populationen företag i branschen. Tekniskt beräknades uppräkningsfaktorn per bransch genom att totalt antal anställda per bransch dividerades med totalt antal anställda för de svarande företagen. Det antagande som gjordes var således att miljöskyddskostnaderna var proportionella med antalet anställda. Antagandet får anses vara ganska grovt eftersom endast branschen som helhet användes och ger en varians som är högre än om delbranscher samt även grupper av antalet anställda används. Orsaken till valet av denna tidigare metod var att säkerställa stabiliteten i data från tidigare undersökningar då svarsfrekvensen var lägre än i dagsläget.

Med ökad svarsfrekvens har dock möjligheten getts att förfinas uppräkningsmetoden varför en analys och utvärdering gjordes på materialet från undersökningen som genomfördes 2002¹. Analysen visade på att med en hög svarsfrekvens fanns möjlighet att använda en metod som tog hänsyn till mer än antalet anställda.

Metoden som valdes innebär att urvalet stratifieras finare och att både företagsstorlek och branschtillhörighet vägs in när uppräkningsfaktor bestäms. Varje bransch delas in i åtta storleksgrupper som var och en får en individuell vikt för uppräkningsfaktor. Detta – istället för att hela branschen får en gemensam vikt – medför att det gamla antagandet om att värdet ökar proportionellt med antal anställda kan överges. Beräkningarna som genomfördes i analysrapporten visar endast en marginell minskning (investeringarna minskade med 4 %) av de totala beloppen vid användande av den nya metoden. Däremot kunde skillnaderna på branschnivå vara större vilket kan vara en förklaring till de ibland stora skillnader mellan 2002 och 2003 i investeringsbelopp som redovisas i denna rapport. Planer finns dock att räkna om tidigare års data med hjälp av den nya metoden för att få en större jämförbarhet mellan åren och för att klarlägga i vilken mån skillnaderna mellan åren är beroende av metodförändringen eller om förändringen är faktisk.

För att minska företagens uppgiftslämnarbörda ingår i och med årets undersökning endast företag med 50 eller fler anställda. För att få en jämförbar statistik med tidigare år har en beräkning genomförts för att uppskatta investeringar och löpande kostnader för företagsgruppen med 20-49 anställda. För att göra denna skattning har ett medelvärde för investeringar och kostnader i

¹ “Environmental protection expenditure in Swedish industry – Evaluation of new variables, data quality and estimation methods”, 2004, SCB. Rapporten finns tillgänglig på www.mkost.scb.se.

storleksgruppen ovanför, 50-99 anställda, använts. Detta medelvärde har därefter multiplicerats med antalet anställda per bransch. De värden som erhöles har sedan granskats utifrån en rimlighetsbedömning baserad på tidigare års värden där faktiska data existerar. Vinsten med en minskad uppgiftslämnarbröda för företagen bedöms vara större än den kvalitetsförsämring som riskeras.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Det internationella intresset för statistiken är stort, inte minst inom EU och OECD. Det är då väsentligt att undersökningarna i olika länder omfattar och avser samma sak. Detaljerade definitioner och klassificeringar har utarbetats som används i princip av samtliga länder, även utanför EU. Statistikens omfattning både vad gäller innehåll och definitioner harmoniseras dels genom en EU-förordning, dels via EU:s och OECD:s enkäter till medlemsländerna. Däremot skiljer sig tillvägagångssätten vid statistikinsamling åt mellan olika länder. Internationella jämförelser bör därför göras med försiktighet p.g.a. områdets komplexitet och skillnader i täckning, undersökningsmetodik och datakvalitet.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Definitionen av de kostnader som undersöks baseras på allmänt vedertagna definitioner som används då ekonomisk statistik och nationalräkenskaper tas fram. Statistiken är därför direkt jämförbar med SCB:s företagsstatistik som produceras av programmet för industristatistik.

Statistiken skall också i princip kunna relateras direkt till nationalräkenskaperna och därmed till övriga områden som ingår i SCB:s miljöräkenskaper, t.ex. utsläpp till luft och vatten, avfall, kemikalier etc. Vissa skillnader kan emellertid förekomma. En skillnad är undersökningsobjekt där grunden för nationalräkenskaperna i princip skall vara arbetsställen eller ännu mer produktionshomogena enheter.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistik om miljöskyddskostnader publiceras i serien Statistiska Meddelanden (SM) MI 23.

Textkommentarer och information om statistiken kommer att finnas tillgängligt på SCB:s webbplats (produktbeskrivning och kvalitetsdeklaration).

All samlad information inom statistikområdet finns tillgängligt på

www.mkost.scb.se/.

Uppgiftslämnande till EU och OECD.

5.2 Presentation

5.3 Dokumentation

Dokumentation sker i Metadok.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärmaterialiet medger i vissa fall en högre detaljeringsgrad både vad gäller uppdelning på bransch, storleksklass och kostnadslag än vad som redovisas här. SCB kan genomföra specialbearbetningar av primärmaterialiet, där hänsyn tas till tillförlitlighet och sekretess. Primärmaterialiet är också tillgängligt för forskning under beaktande av gängse sekretessregler. Den som är intresserad av ytterligare information kan vända sig till SCB.

5.5 Upplýsingstjänster

Ytterligere oppgifter kan ges genom kontaktpersonerna, se punkt A5.